

Господь, Тыläнет уанымына семьнь мällәннә жällыймәшет лижы

ҰАНЫМАШ

Кырык мары православный газет

4-шы (9) № 2017 и

ЙОШКАР-ОЛАН ДА МАРЫ САНДЛЫКЫН ВЫСОКОПРЕОСВЯЩЕННЕЙШИЙ МИТРОПОЛИТ ПОАННЫН БЛАГОСЛОВАЙМЫ ДОНО

НОМЕРЫШТЫ ЛЫДДА:

Мары митрополи –
2 стр.

«Мыйндыр сола»
проект – 3 стр.

Ликийышты Миры
халан цүдәм йыштышы
Святой Николай –
4 стр.

Святой вәрвлә мыч
каштын толмына
гишән – 10 стр.

Святой кугижә-
страстотерпец
Николай II гишән
төрйым пачмаш –
11 стр.

Йымы, жәләемә! –
16 стр.

**ЦҮДӘМ БИШТЫШЫ СЯТИТЕЛЬ НИКОЛАЙЛАН ТРОПАРЬ, 4 гл.
(6/19 декабрь, 9/22 май)**

Бнянбимашбим вктәрбшбш дә смирнәм анжыктышы, /
бшкбмбим кычаш тымдышы лнәт бшке кбтөәтлән, /
кыдыжы лачоккок ылеш, / сәбьндон бшкбметбим изиәш
шотлен лбмлбш лнәт, / священниквләм вуйлатышы
святой Николай әрхере әтинә, // Христос йымым сарвалы,
мәмнән йәнгвләнәм ытарыжы.

МАРЫ МИТРОПОЛИ

2017 и, 6 октябрь, Москва. Даниловский мынастирың Патриарший дон Синодальный резиденциштыжы Руш Православный Церкың Священный Синодшын церотан погынымашыжы эртен. ТЫДЫМ Москван дā Руш Мүлāндын Святейший Патриархшы Кирилл вуйлатен. ТЫШТЫ Йошкар-Олан да Мары Сāндāлыкын архиепископшы Иоаннын Мары мўлāндышты у епархим Ыштымы шотышты рапортшым колыштыныт. Кāнгāштымы паштек ик шанымашкы шоньт: Мары Эл Республикышты Мары Митрополи пāшāм Ыштāш тынгāлеш. ТЫДЫМ Йошкар-Олан да Мары Сāндāлыкын архиепископшы Иоанн вуйлата. Митрополишты кок епархи – Йошкар-Олан дā Волжский лиэш.

У Волжский епархиш Волжск хала, Волжский, Моркы, У Торъял, Куженер, Параньга, Сернур, Мари-Турек районвлā пырат. ТЫДЫМ вуйлаташ Скопинский епархин клирикшым, Николо-Черневский пўэргы мынастирың настоятельжы игумен Феофаным (Данченковым) айырымы. 11 октябрың Рязанский

область Александро-Невский районышты Заборова солаштышы Господь Йымын Валгалт вашталтмыжы лымеш церкышты Скопинский да Шацкий епископ Феофорит Литургим эртāрен. ТЫГОДЫМ игумен Феофанлан архимандрит саным пумы.

4 ноябрың Йошкар-Олан дā Мары сāндāлыкын архиепископ Иоаннлан митрополит саным пумы.

2017 ин 18 ноябрың, Москван дā Руш мўлāндың патриархшы святитель Тихоним āшындāрымы кечын Йымын Литургишты Москван Донской ставропигиальный мынастирышты Москван дā Руш мўлāндың Святейший Патриарх Кирилл архимандрит Феофаным (Данченковым) Волжскын дā Сернурын епископеш кидым пиштен.

23 ноябрың Волжск халан Святитель Николай лымеш кафедральный соборышты Волжскын дā Сернурын епископшы Феофанын у кафедрыш торжественный шагалмашыжы лиāлтын. 11 цāшын Преосвященный Феофаным духовенство дон прихожанвлā вāшлинйт. Вара хоть-махань пāшāм тынгāлмы анзыц молебеным служымы. ТЫДЫМ епархин священниквлā палшымы доно владыка Феофан вуйлатен. Ышке шамакыштыжы епископ пāлемден: «Мары Сāндāлыкышты Ылышывлāн тымден попымашым пакыла виāнгдāш манын, Йымы мўныым ти мўлāндыш канден. Мўнь тāмдāн святой молитвавлāлāндā, высокопреосвященный митрополит Иоаннын молитвавлāжылāн уанем. Ти пуры Мары мўлāндышты мālāннā иквāреш Йымын Шамакшым шāрāш манын, Господь тЫДЫМ шуку и перегыжы манын, тЫДЫН шулыкшы верц тāмдāм ыдылаш ядам.

Йымы цилāлāндā благословайымым пужы. Тālāндā йāнгыштыдā тырым, духовный Ывўртымāшым согоньлем. Церкыш толшы каждый эдем тишты лачокым, Йымын пумы ладнангдарымашым, лачокла сусум можы. Господь мāmнāм цилāнāм тЫШКЫ ўжеш».

«МЫНДЫР СОЛА» ПРОЕКТ

Мары епархин социальный отделжы нуждарадын ылышывлалан качкыш доно икманяр и палша. Кызыт якте ти палшыкым Йошкар-Олашты ылышывлә веле нәлын кердынйт. Ти опытым шотыш нәлын, тене «Православная инициатива в Марий Эл» конкурсыш «Мындыр сола» проектым сиренйт дә сынгышеш ләктынйт. Пашаштым тене 3 июлын тынгалынйт дә план семын У Торъял, Мари-Турек, Кырык мары, Медведево дә Оршанка районвлаштышы икманяр солаш кандәкш гәнә каштыныт. 20 октябрын Кырык мары району кок солаш: Санукуш дә Вәрәшәнгырыш – толыныт. Ти проектын тынг шанымашыжы – ышкетын ылышыш шонгывлалан, шуку тетяан әль нәлын ылышыш семнялан качкыш доно палшаш, тенгеок медицинский дә духовный палшыкым пуаш. Качкыш йишым пьтәри мешәк доно нәлынйт, вара пасна наборым ыштен йәмдыленйт. Сагашты тенгеок Евангелим, молитвословым, шүәш чимы хрестым, тетявлалан телым чимы выргемым да ялеш чимы хәдырым канденйт. Корнышкы епархин социальный дә увер отделвлә гыц, тенгеок «Марийская правда» газетын корреспондентшы, православный доброволец дон пурь кымылан палшышы әкәшжарвлә тәрваненйт. Йоласалышты нәнын докы Козьмодемьянский больницын участковый врачшы И.Л. Никитин ушнен.

Кок солаштыжат әдемвлән пөртыштышты Йымын Әвә лымеш молебным иерей Алексей Михеев служен. Тьдды сага иквареш Пистерлә солаштышы Святой Троица лымеш храмын настоятельжы протоиерей Александр Але-

шев дон Пызыкныр солаштышы Владимирский храмын настоятельжы, Санук солашток шачын-кушшы иерей Алексей Васюткин ыдылыныт. Ти проект гишән батюшка Алексей Михеев тенге пәлемден: «Мәмнән ыштымь пашәнә тангыжыштышы вьд патькалтыш веле, тидым мә пьтәришы гәнә ләктын каштмына гоodymok ынгылышна. Мә шаненнә: теве ылалшырәквлә докы каштын толына, подарка доно сусуэмденә. Но мындыр солавлашты шуку әдемжок когон нуждан ылät. Седьндон мәмнән кандымы пакетым палшыкешät шотлаш ак ли. Мәмнән гынъ техень шанымаш шачын: мындыр солашты ылышыш әдемвләм анзыкыжымат палшыкде кодаш ак кел, нәнын докы тенге со каштмыла, палшымыла». Тишкы эче Мары епархин информационный отделыштыжы пашәм ыштышыш Валентина Пескован шамакшым привайымы шоэш: «Вьлец анжымашты әдемвлә незерын ылымьлә чучыт. Но тишты техень цевеpp природa, хоть-махань игечы лижы, тьдды сойтoкaт яжo. Мынь ышкежät техеньок солашты шачын-кушкынам, седьндон лявьрән олицәжät мыньын йәнгемлән лишыл. Сек тынжы – махань әдемвлә тишты ылät! Нәнын йәнгышты тыр ылә, изи палшыкланат ывьртен дә тауштен

мыштат. Пөртүштү ыләш манын, цилә йөндәрымь, камака гыц ләкшы шокшы йәнглән ладнангдарымашым пырта. Йымылыкышты первишы иконвлә шал-

гат, нһны анзылны лампадка йыла. Тенгежы тишты Йымылан йнянен дә ыдыл ыләт, седьндон кужы курыман ылыт». Ти отдельшток пәшәм йш-тйшы Людмила Петровна Протасова келесйш: «Ти проект доно церкы пиш яжо примерым вәрвләштышы администрацилән, медицинский дә культурный учрежденивләлән пуа. Церкы доно иквареш вес вәреят тенгеок цацаш тйнгәлыт гынь, мьндьир-ны ылйшы эдемвләнәт иргодшы кечылән уа-нымашышты приваял-теш».

Анастасия Чемякова

ЛИКИЙЫШТЫ МИРЫ ХАЛАН ЦҮДӘМ ЫШТЫШЫ СЯТОЙ НИКОЛАЙ

Сятой Николайын әтяжы дон әвәжы пиш паян ылыныт. Тьды Ликия сәндәлыкышты Патар лымән халаэш шачын. Әтяжын лымжы Фефан, әвәжын Нонна ылын. Шачмыжы семьнюк св. Николай шуку цүдәм анжыктен. Әтяжы дон әвәжы өрыныт, тьды пиш кого пост айышы лиэш маныныт. Св. Николай изижы гоodyмок тйнгәлынь, курымжы мычкы постым аен.

Әтяжы дон әвәжы тетяштылән изижы гоodyмок Йымын книгәвләм лыдаш пуэныт. Сятой Николай пиш яжон тыменьын. Яжон тыменьмыжы ганьок тьдын ылймашыжы пурь ылын. Ышке тәнгвләжы сага келеш-аккел шамакым попыде, ьдырвлә вькәт анжалаш шекләнен.

Св. Николайын Патарышты Николай лымән чычыжы йлен. Тьды әрхере ылын. Әрхере, шоляжын сакой такеш гыц карангмыжым ужын, әтяжы дон әвәжы гыц тьдым

Йымылан служаш пуаш ядын. Фефан дон Нонна техень кәнгәшым ярыктеныт дә эргыштым Йымылан служаш пуэныт. — Тенге Сятой Николай поп лин. Николайын әтяжы дон әвәжы колымкы, тьдылән шуку пайда кодын. Ытарышы Христос Йымын шамакшым ашындәрен, тьды пайдажым незервләлән пуэн.

Священник ылмыжы гоodyм Николай икәнә Палестиньшкы Йымын мыгиләжы докы ыдылаш кен. Тангыж мыч кораблеш кемы гоodyм иктә-махань худа лин кердеш манын, иктәт шаныде. А св. Николай Йымын шижтәрымь доно штурмаан мардеж лишәшлыкым пәлен. Пылгом шим пылвлә доно мүдәлтын, силан мардеж тйнгәлынь. Тәнгвләжы лүдйнытәт, св. Николай докы толын, тенге попен палшыкым ядаш тйнгәлыныт: «Тынь Йымылан ярышы, ьшкыметын сарвалымет доно мәләннә ат палшы гынь, мә төрөк пытенә». Св. Николай

Йымылан Ынянаш шүден, Ышкежы
Йымылан ыдылаш тынгалын. Штурма
царнен, корабль Александрия лыман
хала докы миэн, тангыж сиреш
шагалын. Тиштҥ св. Николай шуку
цүдәм Ыштен, шуку ясы әдемҥм
паремден, вара Иерусалимҥш кен.

Иерусалимҥштҥ изиш Ылымҥкҥ,
тҥдҥ пуста вәрҥш кеаш шанен пиштә.
Йымын юкшы тҥдҥлән токыжы
пөртҥләш шижтәрен. Св. Николай
кораблым тәрлен, Йымы шүдҥмҥ
семҥн туан вәрҥшкҥжҥ кеаш шанен,
а корабль хозавлә Николайым вес
сәндәлҥкҥш нәнген выжалаш шаненҥт.
Св. Николай тидҥм шижҥн, токыжы
нәнгеаш сарвален. Но кораблым кы-
чышывлә тҥдҥм колыштделыт, Ышке
шанымышты семҥн Ыштенҥт. Трүк
мардеж ләктҥн, кораблым св. Ни-
колайын сәндәлҥкҥшкҥжҥ канден.

Шачмы вәрҥшкҥжҥ пөртҥлмҥкҥ,
св. Николай мынастирҥштҥ Ылен. Ти
мынастирҥм тҥдҥн чҥчҥжҥ – әрхере
Николай Ыштен. Икәнә св. Николай
Йымылан кымалмыжы годым пҥлгом
гҥц юкым колын: «Николай! Мҥнҥн

кымылем шоктынет гҥнҥ, халык лош-
кы тымдаш ләк, тиштҥ тҥләт вәр агыл,
әдемвлә докы сәрнәл, мҥнҥн лҥмем
тҥнҥ донет хвалялтшы». Тҥнәм св. Ни-
колай ынгылен: Йымы халыкым тым-
даш шүден. Патарышты тҥдҥм цилә
халык пәлен, а св. Николай пәлҥмҥ
лиәш яратыде, седҥндон тҥдҥ өрдҥж
халашкы кен.

Св. Николайын Ылҥмҥ сәндәлҥ-
кҥштҥ Миры лҥмән кого хала улы.
Тҥ халашкы тҥдҥ Йымын шүдҥмҥ
семҥн кен, тҥштҥ св. Николайым
иктәт пәлҥде. Миры халашты кҥцҥзҥ
ганҥ Ылен: церкҥ гҥц пасна тҥдҥн
толын пырашыжы вәржҥ ылде.

Тҥ сәндәлҥкҥштҥ кого Иоанн лҥ-
мән әрхере колен, седҥндон у әрхерем
шагалташ улы сәндәлҥкҥштҥшҥ әр-
херевлә погыненҥт. Нҥнҥ у әрхерем
Йымы анжыктымы доно шагалташ по-
пен ярыктенҥт. Йымы Ышкеок әрхе-
релән ярышы, пурҥ әдемҥм анжыкты-
жы манын, Йымылан ыдылыныт.
Тҥнәм Ынянҥшҥвләлән Ышке пурҥ
ирҥкшҥм Йымы сек шонгы әрхерелән
анжыктен. Икәнә тҥдҥн ыдылмыжы

годым ош эдем кайын, йыдым церкы ама са докы толаш шүден. Ти эдем келесен: «Кү пйтаришы церкышкы пыра, тиды ти сандалыклан архере лиэш, тидын лымжы Николай». Шонгы архере ужмыжым шайыштын, шүдымы вярйш толын, ти айырымы эдемын толмыжым вычен. Ир служба тингалмы анзыц св. Николай церкыш толын пырен (тиды йыдпел годым кынбылын, вес эдемвл гыц анзыц церкыш толеш ылын). Св. Николай церкы анзыкы кузымыкыжы, тыштты тидым шонгы архере ужын, токыжы миэнат, ядын: «Тынбын лымет махань?» Св. Николай ик шамакымат пелештыде. Тынам архере угыц лымжым ядын. Св. Николай смирян вәшештен: «Николай».

Тынам вычен шалгышы архере кидшы гыц св. Николайым кыченат келесен: «Кенә мынь докем, эргем». Тенге тидым вес археревлә докы нанген. Ты археревлә Николайым церкы покшалан шагалтенйт. Тенге йымы анжыктымы сембын Николай архере лин.

Св. Николай пиш смирян, пышкыды кымылан, эдемлан пурым шанышы эдем ылын. Тиды цеве р выргемым чиде, тенгеок постым аен. Кечы мычкы тидын порт ама сажы чүчылтде. Тиды эдемвлам колыштын, кангашым пуэн. Церкы пашам анжен шокташ св. Николай кок эдемым нәлын. Нынй грек халык лошты шотан священниквл ылыныт: иктжы Павел Родийский, весжы Федор Аскалонит.

Ти вереман Христослан бняншывл орлыкым ужаш тингалыныт. Рим кугижавлә Диоклитан дон Максимианын указышты доно христианвл идолвлалан кымалшашлык ылыныт. Ти указым колыштдымы христианвлам тюрьмашкы питырен мутенйт. Св. Николайын блымы халаштат христианвлам поктылаш тингалыныт. Мутышывлә Миры халашты вес христианвл сага св. Николайымат тюрьмашкы питыренйт. Ты тюрьмашты

св. Николай шуку жеп шынзен. Тиды качде, йуде шужен блен гынат, бшке бнянбмашыштыжы пыт шалген, тангвлажымат тенгеок кымыланген.

Вара Римский кугижә Константин лимыкы, христианвлам поктылаш цәрненйт. Константин Христосын законлан тор бнянен блен. Христосын законом цаткыдемдымы верц тиды торок археревләм Никея халашкы погынаш шүден. Ти археревлә лошты св. Николаят ылын.

Св. Николай халыкым тымден веле агыл, халыклан палшен. Иканә шужымы и годым Миры халаштышы халык когон ясыланен. Св. Николай киндым ордыжыш нәлын кеаш цышы купецлан омынешыжы кайын. Тидылан кым танга шортным залогеш пуэн, Миры халашкы киндым нәлын кандымыкыжы, тыштты выжалаш шүден. Понгыжалтмыкыжы купец кидыштыжы кым оксам ужын, св. Николайын шамакшым колыштын, Миры халашкы кораблым нәлын кен. Тыштты купец киндыжым выжалымы годым омынешыжы св. Николайым ужмыжы гишан шайыштын.

Ти вереман сандалыкышты халык пыдыранен. Константин кугижә халыкым ладнангдараш салтаквл доно иквареш кым торажым колтен. Нынй кораблыш кенйт. Си лан мардеж гишан корабль св. Николайын блымы сандалыкыш толын ләктын. Мардеж йылеок цәрныдеат, салтаквл анзыкыла кен кердделыт, нынй кинды нәлаш тангыж сирыш ләктынйт. Киндым оксала нәлмышты годым бшкыланышты керәлым сила доно шыпшын нәлыныт, седындон халык пыдыранен. Салтаквлан тенге худан хозаланымыштым колынат, св. Николай ты халашкы халыкым ладнангдараш бшке кен. Тидын толмы гишан колмыкы, торавлә торок халык доно иквареш св. Николай ваштареш вәшлиаш ләктынйт. Тиды салтак начальниквл докы толын, нынйлан салтаквлаштым шот дон кычаш, худам

Ыштышы салтаквләм наказаш шүден. Тенге св. Николай пыдыранымашым цären.

Святой Николай докы Миры халан халыкшы толын дә вуйым шин: «Тынь шайылнет төрәнә кым әдемым пушташ суйыш. Тынь тышты ылынат гынь, төрә тенге ышташ ак смейы ылы. Тынәмок св. Николай Миры халашкы мынгеш сәрнәлән. Корнышты тйдды әдемвләм вәшлинәт, нһны гыц ядын: «Вуйнаматдымы кым әдемым суйымы гишән та ада пәлй?» Корныгешывлә келесенйт: «Суйымы әдемвләм казняш канденйт». Ти суйымы әдемвләм ытараш манын, св. Николай Миры халашкы пйсырәк кен. Ты халашкы пырымыкыжы, олицашты кидышты гыц пидмы кишы әдемвләм ужын. Пушташ шагалтымы әдем тавар доно роалнежы ылын. Святой Николай пидын шындымы әдемвлә докы толын, пушташ шагалтымы әдем гыц таваржым шыпшын нәлән, вуйнаматдымы әдемвләм шүтен, кыньыләш палшен. Суйымывләат, молы халыкат пиш йвйртен, св. Николайлан таум келесенйт. Төрә йшкежәт тыш толын. Св. Николай улы халык анзылны төрәлән хужажым төрөк келесен, йымын лым доно лүдыктен. Тынәм төрә важылмыжы доно св. Николайым простяш сарвалаш тынгәлән. Төрә кужы жеп сарвален, вара ижы св. Николай тйддым простен.

Пыдыранышы сәндәлыкым ладнангдарышы салтаквлән начальниквлә вара куғижә анзылны төрешләктынйт. Вес төрәвлә нһным ужын кердделыт, хала хоза Евлавия төрәлән оксам пуэн куғижәлән тенге попаш тымденйт: «Ты төрәвлә хурам панен, куғижәм пуштнешты». Куғижә шйдешкен, ты вуйнаматдымы төрәвләм тюрьмәшкы питыраш шүден. Тюрьмәшкы шындымы төрәвлән вуйнаматдымы ылмыштым куғижә йнжы шиж манын, алталышывлә

Евлавиялан угыц оксам пуэн, куғижә докы колтенйт. Евлавия куғижә докы толын, төрәвләм ййлерәк пушташ кәнгәшым пуэн. Тйдды Константин куғижәлән тенге келесен: «Ти вуйнаматан әдемвләм пйсырәк казняш шүды, йшке сөрймыштым нһны йштен йнжышты шоктеп». Куғижә төрәвләм ирокок пушташ шүден. Тюрьма орол тюрьмәшты шынзышы төрәвлә докы толын келесен: «Тәмдәм ирок казнят. Мыләнем ясы. Мынь тәмдәм ам пәлй ылгецы, мыләнем лучирәк лиэш ылы. Та донда попыдела гынь, та гыцдә айырлен кодаш лучирәк лиэш ылы. Веремәм идә шыпш, йшкымдән вуйнаматдымы ылмыда гишән келесыдә». Ти төрәвлә йшке вылнышты нимахань вуйнаматым пәлйделыт, выргемыштым кышкед кышкен, ұпыштым кырын келесенйт: «Мә мам йштышнә? Мәмнәм малын ужын ак кердеп? Малын мәләннә хурам панат? Малын мәләннә колымашым панат?» Тюрьмәшты шынзышывлә логыц иктыжылән св. Николайын Миры халаш кым вуйнаматдымы әдем верц каштмыжы ышышкыжы пырен. Тиддым тәнгвләжылән келесен. Тынәм

нѣнѣ цилан Ёмылан тенге ыдылаш тѣнгальнѣт: «Э, Ёмы! Тѣнь кым вуйнаматдымы эдемѣм ытарышыц! Мă вѣкѣнăят анжал. Мăмнăм ытараш халык лошты эдем уке! Мăмнăн кѣргѣнă йылымы доно йѣлмѣнăят кошка, тѣнѣн пурѣ кымылет анзылтыжы, мăмнăм ирокок казнѣнештѣ, мăлăннă палшы, мăмнăм, вуйнаматдымывлăм, колымаш гѣц ытары!»

Ёмы нѣнѣн ыдылмыштым колын, нѣнѣм ытараш св. Николайым колтен. Тѣ йыдымок св. Николай куѣжăлăн омынешѣжѣ кайын дă келесен: «Кѣнѣйл дă вуйнаматдымы кым тѣрăм тюремă гѣц лык. Нѣнѣ вуйнамат агылеп. Мѣнѣм ат колышт гѣнѣ, тѣнѣ халык кидеш колет». Куѣжă ядын: «Тѣнѣ кѣ ылат, мѣнѣм халык пыдыранымы доно лѣдѣктет?» «Мѣнѣ Николай, Миры халан әрхережѣ ылам», – манын келесен св. Николай.

Тенгеок св. Николай Евлавиялан кайын. Евлавий когон лѣдѣн. Тѣнăмок

куѣжă дорц колтымы эдем Евлавиялан куѣжăн ужмыжым келесен. Куѣжă тюремă гѣц тѣрăвлăм ѣшке докыжы кандыктенăт, ядын: «Ыдылмыжы доно тă логѣдă кѣ техенѣ ужмашым колтен? Мѣнѣ омыныштем пиш шѣдăн кугузам ужынам, тѣдѣ мѣнѣ ваштарешем вырсым тăрвăтăш сѣрѣш». Нѣнѣ омын каймы шотышты нимамаат пăлѣделыт, иктѣ-весѣштѣ вѣкѣ шѣп анжен шалгенѣт. Тѣнăм куѣжă пышкыдын келесен: «Нима гѣцăт идă лѣд, тѣрѣк тѣрѣм попыда». «Мă нимаханѣ мужедмăшѣмăт ана пăлѣ, – тѣрăвлă сѣнзăвѣд ярелă попенѣт. – Нимаханѣ ху-дамат ана шаны, цилă ужшы Ёмы пăлă. Мă тѣрѣм ана попы гѣнѣ, мăмнăмăт, мăмнăн роды-ѣыхнамат ит жăлăйѣ. Мăмнăн атявлăнă куѣжăм жеплăш тымденѣт. Халыкым ладнангдарымаш доно мă тѣлăнет ѣшкѣмнăн мам ѣштен кердмѣнăм анжыктышна. Тидѣм цилан ужшывлă келесăт. Тѣнѣ мăмнăм кого чинѣш кузыктенăт, кѣзѣт ѣнде шѣдешкенăт, мăмнăн цацымына гишăн чешѣм пумы вăреш мăмнăм пушташ суйышыц».

Пышкыды кымыл доно куѣжă тѣрăвлă вѣкѣ смирнăн анжалын. Самой ти выртын тѣрăвлă св. Николайым ужыныт: тѣдѣ куѣжă сага шѣнзен, нѣнѣлăн пурѣ лишăшлыкым сѣрен. Тѣдѣм ти кым тѣрă гѣц пасна иктăт ужде. Св. Николайым ужын, нѣнѣ кымытынат иквăреш келесенѣт: «Николайын Ёмыжы, Миры халашты кым эдемѣм ытарымет ганьок мăмнăмăт ужшашлык парвалымашна гѣц ытары!» «Тѣдѣ маханѣ Николай, кым эдемѣм колымаш гѣц ытарышы?» – манын ядын куѣжă. Тѣнăм иктѣжѣ св. Николайын Миры халашты кым эдемѣм ытарымыжы гишăн келесен. Константин куѣжă, цилă ланзылен колышт пѣтăрѣмѣкѣжѣ, келесен: «Ёмылан служышы Николай тă верцдă пиш кого сарвалышы!»

Св. Николай докы кедä дä таум келесидä, мѣнь тѣдѣн кымылжым шоктышым. Христослан ярышы св. Николай ѳнжѣ ѳпкälѣ».

Тенге келесѣмѣкѣ, Константин кугижä шѳртнѣѣ Евангелим, шергäкän кѳэр доно цеведемдѣмѣ кадильницым дä кок сарта арам пуэн. Пумы подаркавлäм тѳрѳк Миры халаштышы церкѣш пуаш шүден. Ытаралтшы тѳрäвлä ѳвѳртенѣт, св. Николайлан пурѣ анжыктымыжы гишän шуку таум келесенѣт.

Св. Николай шуку эдемлän цүдäм ѳштен. Икänä корабль ик ыртепш силан мардежѣш вäрештѣн. Кораблыштышы эдемвлä ытлымы ѳнѣнѣмäшѣштѣ уке ылын. Нѣнѣ äрхере Николайым äшѣндäренѣт. Тѣдѣм иктѣштät ужде, нелѣ годым св. Николайын палшымыжым пälенѣтät, тѣдѣм сарвалаш тѣнгälѣнѣт. Сарвалымышты семѣнь нѣнѣлän св. Николай кайын. Тѣдѣ кораблыш пыренät, келесен: «Тä мѣнѣм ѳжѣндä, теве мѣнь тäмдäм ытараш тольым, идä лүд». Вара вешлäм нälѣнät, ѳшкеок виктäрäш тѣнгälѣн. Мäмнän Господь Иисус Христос тангыжышты силан мардежѣм цäрѣмѣжѣ ганѳок св. Николай штурмам цäрен. Кораблышты ылшывлä пиш тыр мардеж доно Миры хала туре шагалыныт. Ытаралтшывлä ытарышыштым пäläш манын, корабль гѣц халаш кенѣт. Св. Николай церкѣш кемѣжѣ годым нѣнѣм ѳлицäэш вäшлин. Ышкѣмѣштѣн ытарышыштым пälен, сукалтен вазын кымалыныт, таум ѳштенѣт. Св. Николай кораблышты каштшывлäм колымаш гѣц веле агыл ытарен, нѣнѣн ѳäнгѣштѣмät ытараш цацен. Ымы гѣц ѳрдѣжѣш сäрнälтмѣ сулыкыштым шижѣн, нѣнѣлän келесен: «Родемвлä, ѳшке гишändä шаналтыда. Ымылан ярал лиäш манын, ѳшкѣмдän шүмдäм дä кѳргѣ шанымашдам яжѳмдѣдä. Мä ѳшкѣмнän худа пäшänäм эдемвлälän алталенä гѣнѣт, Ымы гѣц нѣнѣм шѣлтен ана керд.

Кердмѣдä семѣнь ѳшкѣмдän ѳäнгдон кäпдän ирежѣм цацен перегѣдä». Св. Апостол Павел попа: «Мä Ымын церкѣжѣ ылына. Кү тѣдѣм ирен ак кычы гѣнь, Ымы тѣдѣм наказа». Нѣнѣлän яжѳ кäнгäшѣм пуэн. Св. Николай анжымы халыкшылан ѳшке тетявлäжѣм яратышы äтѣ гань ылын. Тѣдѣн анжалтышыжат ангыл анжалмы гань Ымын пурѣ кымылжы доно валгалтын. Ясы эдемвлä, ѳйханвлäät св. Николай вѣкѣ ик гänä анжалмышты доно церѣштѣ гѣц ѳонгештѣнѣт, ѳйхыштат пѣтä ылын. Христослан ѳнѣнѣшѣвлä веле агыл, ѳнѣнѣдѣмѣвлäжät св. Николайын пурѣ шамакшым колын, ытаралтмаш корныш сäрнälѣнѣт.

Св. Николай церлänен шуку киде, пиш шонгеммѣкѣжѣ колен. Декабрь тѣлзѣн 6 (19) кечѣнжѣ цымыр Ликия сändälѣкѣн äрхеревлä, попвлä, манаквлä, халык шуку погынен, тѣдѣн кäпшѣм Миры халан церкѣш пиштенѣт. Вара тѣдѣн кäпшѣм Миры гѣц Бари лѣмän халашкы нänгенѣт, кѣзѣтät тѣштѣ ылеш. Св. Николайын кäпшѣм нänгемѣ кечѣм Май тѣлзѣн 9 (22) кечѣнжѣ пälемдät. Кäпшѣ доны шуку цүдä лиälтеш. Тѣдѣн ире кäпшѣ гѣц тотлы пышан миро ѳога. Тѣдѣм шѣрен, хворойвлä паремѣнѣт, миролан, сакѳй цер гѣц паремäш манын, сакѳй сändälѣк гѣц толыныт. Ти тотлы пышан миро доно кäпѣн ясыжы веле агыл, ѳäнг ясывлäät паремѣнѣт. Св. Николайын цүдäм ѳштѣмѣ силажы доно худа шүлшывлäät лäктѣнѣт. Техень цүдäм ѳлѣмѣжѣ годым веле агыл, колымыкыжат анжыктен.

Руш мүлändѣ кымдыкеш Св. Николайын лѣмжѣ такеш агыл когон шотеш пиштälтеш. Äксѣк годымат, ѳйхы годымат ѳнѣнен ыдылшывлälän хоть-кынамат палша. Халык тѣдѣн пурѣ палшымыжым ак монды. Св. Николайлан пурѣ силам Ымы пуэн. Улы шүм вашт ѳнѣнѣшѣвлälän тѣдѣ кѣзѣтät ѳшке пурѣжым цäрнѣде пуа.

Мәләннә сирәт

СВЯТОЙ ВӘРВЛӘ МЫЧ КАШТЫН ТОЛМЫНА ГИШӘН

Тене, 2017-шы ин, июнь тәлзәйн
Йымым Шачыктышы Пиш Святой
Бидырым церкыш пыртымы ләймеш
церкын настоятельжы иерей Василий
Решетников Москваш паломнический
поездкыш кеаш манын, әдемвләм по-
ген. Мыләнемәт кого цәш лин – сагаш-
ты Москваш Николай Чудотворецын
мошвләжы докы каштын толынам.
Циләжы 42 әдем погыненнә. Москваш
7 цәш ирокеш шонна. Төрөк церотыш
шагалынна. Кырык мары гыц ләкмәй
годым шокшы игечы ылы, кечы пиш
ырыктыш. Москва хала мәмнәм үштәй
мардеж дә юр доно вәшлин. Зонтикым
сагана нәлделнаат, нөрәннә дә кылменнә
гынәт, йшкымнәм кәннысырын шиж-
делна. Цилән йшкедуреш Николай
Чудотворецлән ыдылынна, вет церо-
тышты шалгышы әдемвлә йәнг ясы
доно әли шулыкышты верц тыргыжла-
нен токыжы толыныт. Тә игечы гишән,
тә Йымок мәмнән ядмынам колын,
кым цәшышты мә Христос Ытары-

шын храмышкы вәрештәйннә. Пырен
шагалмыкы, төрөк сәйнзәвәд толы.
Халык шуку, Николай Чудотворецын
мошвләлән кымалаш чыды жепым
пуат. Анзыцок пумагаеш цилә ядма-
шем сирен шәнденәм, кымалмем го-
дым ти пумагам мошвлә кимы вәрыш
тәкныктышым. Йәнгеш пишок куш-
тылгын чучын колтыш, тиды попен
мыштыдымы шижмәш. Пәлем, Нико-
лай Чудотворец йәнг ясы доно ядмы
ядмашвләнәм колеш дә мәләннә пал-
ша.

Тиды паштек Покровский йды-
рәмәш монастырыш святой Матро-
нушка Московская мошвләжы докы
кеннә. Покровский монастырыш
мынь тагынамок вәрештнем ылын.
Тиштәт халык шуку ылы, кок чәс
нәры церотышты шалгышна. Әдемвлә
пеләдышвлә доно, пумагаеш сирымы
ядмашвлә доно Матронушка докы то-
лыт. Тиштәт мыләнәм пиш келшыш,
йәнг кәнә. Цевер пеләдышвлә сәйнзәм
сусуәмдәт, оравивлә дә кәдывлә
веселән чонгештылыт, лач рай-
ышток ылмыла чучым.

Москва гыц ләкмәйкы,
Троице-Сергиева лаврышкы
пыреннә. Тиштәй мужской
монастырь. Преподобный Сер-
гий Радонежскийын мош-
вләжылән кымалынна. Мо-
настырышты тыр ылы, йәнгешәт
ладна. Вечерня паштек
току кеаш тәрвәнышнә.

Святой вәрвлә мычкы
каштын толмаш шуку яжо
әшәндәрымәшым коден. Ко-
го таум иререй Василий Ре-
шетниковлан келесымы шоәш.
Цаткыды шулыкым согоньлен
кодам.

Ирина Юшкина

СВЯТОЙ КУГИЖА-СТРАСТОТЕРПЕЦ НИКОЛАЙ II ГИШАН ТӨРБІМ ПАЧМАШ

2000 ин 20 августын Москван Христос Ытарышы лймеш храмышты цилә Православный Автокефальный Церкйвлән вуйлатышышты ылын. Тйням Кугижән Семням циләштйм святойвлән ликйш пыртымы. Руш Православный Церкйн решенижйм вес пачаш анжаш дә тбдйм вашталташ нимахань основанийт уке. Но Российский империн остатка кугижәжй лачокат святой ылеш ма ланзылымашвлә обществышты кйзйтәт виангйт. Тйнг шотышты нйны мифвләш негйцләлтйнйт, шукужок советский историквлә доно аль Православин дә Российбн тышманвләжй доно шаненлыкмы ылыт.

Николай II дә Кугижә Семня гишән профессиональный историквлән сирймй керек-маняр шотан книгә, фильмвлә дә передачывлә ләктйт гйнят, тамалын-әнят шукуынжок

Кугижә дә тбдйн сәндәйлкйм вуйлатымыжы гишән ху-дан шанат. Нимахань у научный исторический открывләм шотыш нәлдеок техень эдемвлә Николай II слабка сйрән ылын, кугижәншйм вуйлатен мыштыде маньт. Нйнок Вырән рушәрня годым шуку пәшәзй колымы гишән, 1904 – 1905 ивлән ылышы руш-япон вырсы гишән, вара Пйтәришй мировой

вырсы гишән тбдйм вуйнаматешлыктыт, тйнямөк Кугижән Семням святойвлән ликйш пыртымы гишән Церкймәт вуйнаматаным йштәт дә тидй гишән «жәләйәш шода» манын крозат.

Ти статьяшты Николай II кугижә гишән кымдан шәрлйшй мифвлә гишән шая кеә. Нйны совет жепәш истори доно книгәвләштй шуку улы.

Кугижә силан дә патыр йәнгән ылын

Николай II кугижә пышкыды дә пуры ылын, яжо образованием нәлйн, хытырен мыштен, но техень кукшйцән должностеш ярал эдем ылде. Вәтйжй, Александра Федоровна, немка ылын, тбдйм йшкйләнжй колыштарыктен, а 1907 и гйц старец Григорий Распутинбн кугижә вйкй мычашдымы влиянижй ылын, тйдок министрвләм дә военачальниквләм вашталтылын.

Николай II кугижә годым йлйшйвлән әшйндәрймәшвләштйм лыдмыкы, нйным совет власть жепйн рушла пецәтлймй ылде, Николай II-ын пуры, но нигыцеәт слабка агыл ылмыжы гишән пәлен нәлйнә. Шамак толшеш, Францин президентшй Эмиль Лубә (1899–1906) шотлен: кугижә силан дә патыр йәнгән ылын, планвләжйм анзыцок цилә ланзылен шанен, нйным талашыде йштен. Кугижән нелй пәшәм йштәш Николай II силан характерән ылын. Москван митрополитшй (1943 и гйц Патриарх) Сергейбн (1867–1944) шанымы семйнь Российбн престолыш помазани гач тбдйлән пәләш лидймй сила кукшйцын пуалтын. Император годым йлйшйвлә пәлемденйт: «Кугижә кйртни кидән ылын, шукужым пышкыды перчәткйм чимйжй доно алтален».

Николай II лачокшы военный воспитаним дә образованим нәлйін. Курымжы мычкы тйдй ышкымжым военныеш шижын, тидй психологиштйжй дә ылымаштйжй кайын. Руш армин главнокомандующийжй сембнь тйдй ышкеок решением принимаен, нимахань «пуры генийвлә» гыц пасна тидым ыштен.

Попат, вуйта руш арми доно Алексеев вуйлатен, а Кугижә проформылан веле Главнокомандующий ылын. Тидым Алексеевын телеграммывләжй опровергаят.

Кугижән Семнян Григорий Распутин доно кыл гишән нимахань уты-ситй шамак лин ак керд. Временный Правительствын следственный комиссижәт пәлемден: Г. Распутин кугжәншын ылымашыш нимахань влиянием ыштыде.

Руш Сәндәлйкым перегымй шотышты кугижә шукум ыштен

Император кугижәншй дә церкй шотышты неудачный политикым виден. 1904–1905 иәш руш-япон вырсышты Император вуйнамат, Россий арми дон флотым виктәрен мыштыде. Экономикышты дә политикышты нимахань вәшталтмашым йнежй ышты. Тенгеок Российышты йлышй цилә сослови доно вәш хытырымашым йнежй мо. 1905–1907 ивлән ылшы революцим «ыштыктен». Тйдок пйтәришй мировой вырсыш Российым пыртен, кышты сйнгәлтшеш ләктйн.

Лачокшым гын, Николай II годым Россий материально кушкын. Пйтәришй мировой вырсы анзыц тйдын экономикыжй кушкын. 1894–1914 ивлән кугижәншын бюджетшй вйц гәнә утла кушкын, шөртнбй запасыжы – 3,7 гәнә, сәндәлйк вйлын Российын валютыжы сек силан ылын. Тйгодым налогом лүктйдеок кугижәншын доходшы кушкын. Нелй вырсы инәт Российын экономикыжй 21,5 гәнә кушкын. Эденбургский университетын профессоржы Чарльз Саролеа революци яктеәт дә паштекәт Российыш толын дә пәлемден: Европышты руш монархи сек виән правительство ылын.

Сәндәлйкым перегымй шотышты император шукум ыштен, вет руш-япон вырсы нелй урокум анжыктен. Кугижән сек кого пәшәәшйжй руш флотым пөртылтымжым пәлемдймылә. Шукы военный чиновникшок тидй вәштареш ылын, но Пйтәришй мировой вырсы тйнгәлтйшын тидй руш сәндәлйкым ытарен. Николай II-ын сек нелй дә мондалтшы подвижшй – тидй тйдын Пйтәришй мировой вырсышты Российым сйнгймашын пороги докы кандымыжы. Генерал Н.А. Лохвицкий сирен: «Нарвышты сйнгәлтшйвләм Полтавышты сйнгйшеш ләктйшты манын, Петр Первыйлан 9 и видәш келйн. Императорский Армин остатка Верховный Главнокомандующийжй – Император Николай II техеньок кого пәшәм ик и дә пелйшты ыштен. Тйдын пәшәжым тышманвләәт әкленйт, дә Кугижә дон Тйдын Армижй лошты «революци шагалын». Брусыловский наступлении 1916 и шон, тйдын планым шукы военачальникшок ярыктыде, но Кугижә ышкымжын решеништыжй пингйдй ылын.

Николай II сәндәлйкым вуйлатымы пәшәжым священный долг сембнь анжен дә тйдй гыц мам шалгымым цилә ыштен: 1905 иәш революцим сйнген дә «худавлән» сйнгймашым 12 иәш шайыкыла шыкәлын. Тйдын цацымыжы доно германский вырсышты анзылтмашвлә линйт. Большевиквлә доны пленйшты ылмыжы годым Брестский тырым ярыктыде дә тидын доно ылымашыжым перегйде. Тйдй шот доно йлен дә шотан колымашым нәлйн.

Императорын Церкй шотышты политикыжй синодальный система гыц утыш ләкде.

Кугижән пәшәштѣжѣ халык ваштареш ыштѣмѣ нимахань худа шанымаш да пәшә уке

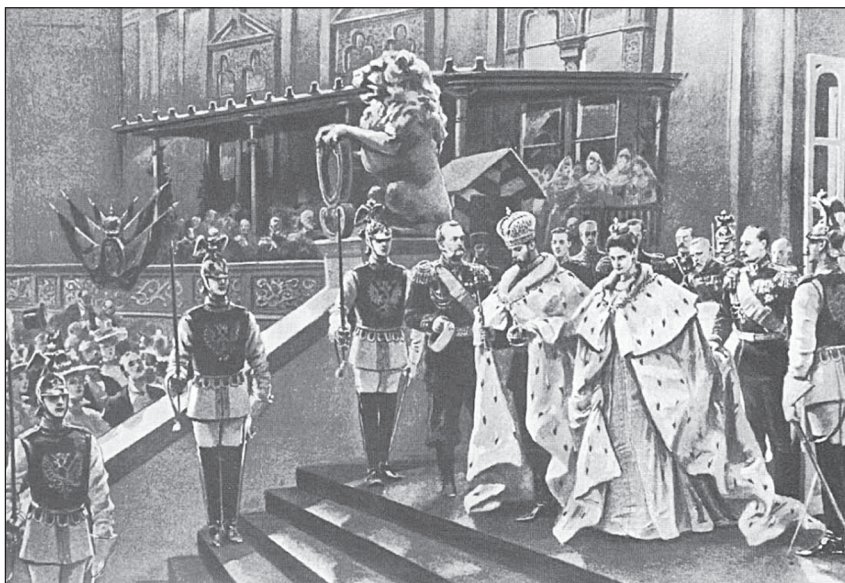
Императорын коронаци кечѣн 1896 ин 18 майын подаркавләм шәләтѣмѣ годым Ходынский нырышты тѣжем утла эдем колен дә тѣжем утла эдем нелѣн шушырген, тидѣ велдѣк Николай II «Кровавый» лѣмѣм сылен нәлѣн. 1905 ин 9 январьын мирный демонстраци годым пәшәзѣвләм лүэн пуштыныт. Нѣнѣ ылѣмѣ дә пәшә йөнвлә ваштареш юкым лыктыныт (96 эдем колен, 330 шушырген); 1912 ин 4 апрельын 15 цәшѣн пәшә кечѣ ваштареш шагалшывләм (270 пуштмы, 250 шушыртымы) лүмѣ. Иктешлѣмәш: Николай II тиран ылын. Тѣдѣ руш халыкым ямден пѣтәрәш цацен, айыртемѣнок пәшәзѣвләм ужын керде.

Властьын пәшәм яжон ыштѣмѣжѣ халыкын чотшы кушмы анжыкта. 1897 и гѣц 1914 и якте, 17 иштѣ, халык шот фантастический чотым анжыктен: 50,5 миллион эдем. Тѣнәмшен статистика семѣнь Россий ик иэш 1 миллион нәрѣ эдемѣм ямда, тѣ шотышты сакой ырсывлә годым, эчежѣ тишкѣ әзә прахымашвләм пырташ келеш, тенге пуштмы тетявлән шот ик иэш миллион пелѣ утлаш шозш. 1913 ин Российыштѣ пәшәзѣ тѣлзеш 20 шөртнѣ тәнгәм нәлѣн. Әквлә тѣнәм техень ылыныт: сыкыр 3–5 копекаш, 1 кило ышкал пай – 30 копекаш, 1 кило тури – 1,5 копекаш, а ик иәш подходящий налог – 1 тәнгә (сәндәлыквлә лошты сек изи). Цилә тидѣ шуку тетәән семням урдаш яжо палшык ылын.

1894 и гѣц 1914 и якте халык образованин бюджетшѣ 628 % кушкын. Школ шотат шукемѣн: высший школвлә – 180 %, среднийвлә – 227 %, ыдѣрәмәш гимназивлә – 420 %, халык школвлә – 96 %. Российыштѣ и йѣде 10000 школ пачылтын. Россий империштѣ культура кушкын. СССР-ыштѣ 1988 и доно тәнгәштәрѣмәштѣ Николай II кугижә годым газет дон журнал шукурак ләктѣн.

Ходынкышты, Вѣрән рушәрня годым дә Ленскийыштѣ лүэн пуштмашты Кугижә вуйнаматан ылеш манмы шанымаш самынь ылеш. Ходынский нырышты эдемвлән колымышты дә шушрыгымышты гишән шыкланымаш вир лин. Халык лошты манеш-манеш шәрлен, вуйта буфетчиквлә «ышкѣмѣштѣнвләлән» веле подаркам шәләтәт, седѣндон циләлән ак ситѣ. Тидѣ велдѣк халык техень сила доно тәрвәнән, вәк тырым анжаш ләкшѣ 1800 полицейскийәт кычен сѣнген керде.

Остатка ланзылымашвлә семѣнь 1905 иәш 9 январяш событивлә провокаци ылыныт. Тѣдѣм йориок социал-демократвлә организуенѣт, пәшәзѣвлә политический требованим лыкшашлык дә халыкын власть ваштареш ылмыжым анжыктышашлык ылыныт. 9 январьын Путиловский завод дорц пәшәзѣвлә иконвлә дә хоругвѣвлә доно крестный ход доно Дворцовый площадыш тәрвәнәнѣт. Нѣнѣ сусу кымылан ылыныт, молитвавләм мыренѣт, ышке Кугижәштѣ доно вәшлиәш дә тѣдѣлән кыма-лаш йәмдѣләлтѣнѣт. Организатор-социалиствлә тѣдѣн доно вәшлимәшѣм сөрәнѣт, но

нйны тенгеок паленйт: Кугижә Петербургышты уке ылеш, тйдй 8 январьын вадеш Царский Селешкы кыдалын.

Әдемвлә пәлемдймы веремәш погыненйт дә токышты Кугижә ләкмйм выченйт. Жепәртен, Кугижә кайзыде, погынышы халык тыргыжланаш тйнгәлйн. Вычыдымын провокаторвлә пөртвуйвлә дә вес шйп вәрвлә гйц жандармвлә вйкй лүләш тйнгәлйныт. Жандармвлә вәштәрешйшты тылым лыктыныт, халык лошты паника тйнгәлйн, иктй-весйштым ташкенйт. Ти велдйк шуку йиш әклймәш семйнь 96 гйц 130 әдем якте колен, 299 гйц 333 әдем якте шушырген. «Вйрән рушәрня» гишән Кугижә ойхырен. Тйдй әксйкйш вәрештшй семнявләлән палшык шотеш 50000 тәнгә рәдй пуаш распоряжением лыктын, тенгеок пәшәзйвлән махань нуждашты улы шотышты комиссим погаш шүден. Тенгелә Кугижә граждәнвләм лүәш нимахань приказымат пуән кердде, ма гишән тйдй марксиствлә вуйнаматеш лыктыныт, тй веремән тйдй Петербургышты ылде.

Исторический даныйвлә семйнь Кугижән пәшәштйжй халык вәштәреш йштымй нимахань худа шанымаш дә пәшә уке. Истори йшкеок яргатан пәлемдә, күм лачокшымат «вйрән» манаш келеш – Российйн дә православный кугижән тышманвләжйм.

Йнде Ленский вәрйшты лүмәш гишән. Кйзйтшй ланзылымашвләшты пәлемдймы: кок акционерный компани приискйм пайыленйт, британский компани «Lena Goldfields» контролируен йнжй керд манын, руш управляющий копани «Лензото» кйрмәшймәшйм тәрвәтен. Шөртньйм перерабытывайышы товариществушты пәшәзйвлән условишты техень ылын: Москва дон Санкт-Петербург доно тәнгәштәрймәшты пәшәдәр шукешок кого ылын (55 тәнгә якте), пәшә кечй 8–11 цәш нәрй ылын (сменын графика семйнь), лачокыштыжы 16 цәш якте шыпшылт кердйн. Кйрмәшймәшвлә «пай доно истори» вир ылын, кыдым сакой семйнь әкләт, а лүләш тйнгәләш решением жандармский ротмистр лыктын, а Николай II агыл.

Николай II кугижән престол гйц карангмы документ коктеләнймәшйм лыктеш

Николай II престолым кодымы гишән правительствын предложенишйжй пиш куштылгын соглашаен. Тидйн доно Шачмы сәндәлйк анзылны долгшым нарушаен дә Российйм большевиквләлән выжален. Миро доно шйрймы кугижән престол гйц карангмыжы церкй канонвлә семйнь преступлени ылеш, кыце церкйшты священный сан гйц карангыт.

Тишты тебе ма гйц тйнгәләш келеш. Кйзйтшй историквлә Кугижән престол гйц отрекайтмыжы факт гишән коктешләнәт. Николай II отрекайтмыжы гишән пумага Российский Федерацин Кугижәншй архивйшты перегәлтеш. Тйдйм печатный машинка доно пецәтлймы, үлнй «Николай» манмы кид пәлй подпись улы, тйдйм карандаш доно ййрвәш ыдыралмы, каеш, окня охоницә вәшт ручка доно. Текстйн стильжй Императорын сирймы вес документвлә гань агыл.

Императорский Дворын Министржй граф Фредериксйн кид пәлйжй тенгеок карандаш доно сирймы, вара тенгеок ручка доно ййрвәш ыдыралмы. Тенгелә ти документ лачокла ылмы шотышты коктеләнймәшйм лыктеш. Седйндон шуку историкшок шана: Руш сәндәлйкйн Самодержецшй Император Николай II Кугижә нигынамат отрекайтмы документйм сирйде дә кид пәлйжймәт шйндйде.

Кугижән сан гйц карангмаш Церкй вәштәреш йштымй преступлени агыл, вет церкйн канонышты православный кугижә шотышты канонический статусым пәлемдймы агыл. Российйн остатка Кугижәжй вйр йнжй йогы манын, Россий көргйшты тыр лижй манын, Престол гйц отрекайт кердеш ылын. Техень ашкыл нравственный сйнән ылеш.

Кугижән мучениквлә пуры Ылымаш доно Ыленйт

Николай II кугижән дә тйдын семняжын колымаш Христос верц парвален колымаш ылде, а... (пакыла вариантвлә): политический репресси, большевиквлән пуштмаш; еврейвлән, масонвлән, сатаниствлән (айыраш лиэш) ритуальный пуштмаш; Ленинын шүмбелжы колымыжы верц выр доно күсым пörыктымаш; цилә сәндәлык күкшыцшты ылшы заговор, кыды антихристианский переворотым йштәш цельым шйнден. Эче ик верси: Кугижән Семням лүэн пуштделыт, а ййвырт вескид сәндәлыкш нәнгенйт; Ипатьевский томашты лүэн пуштмы кйдеж – аныцок шанен лыкмы инсценировка.

Кугижән Семнян колымыжы гишән анжыктымы вирвлә семын сек тйнгжы тебе ма ылеш: Кугижән Семня колымыжы аныц физически дә нравственно парвален дә колымашым тышманвләжы гыц нәлын. Ти пуштмаш эдемым кужы жеп шушыртен мутымаш доно кылдәлтын.

Российын XX курымаш новомучениквләжы дә исповедниквләжын соборный прославление Пәшәшты сирымы: «Император Николай Александрович парвалышы Иов гань йлен. Тйды ти святойын кечыжын шачын. Библиштышты тör йлышты эдем гань тйды йшке крестыжым нәлын, колтымы цилә тергымашым смирян дә öпкәлымаш гыц пасна тырхен. Ти кужын тырхымашыжы Императорын остатка кечывләжын пиш раскыдын каеш». Кугижән мучениквлән остатка кечывләшты гишән шука свидетельжок пәлемдә: Тобольский губернник дә Екатеринбургшты Ипатьевский томан узниквләжы парваленйт гынят, мыскылымашвләм тырхенйт гынят, пуры йлымаш донок йленйт. Ныны кугижән йых гыц ылмышты гишән агыл техень величйән ылыныт, а ты цудейымән нравственный күкшыц гишән, кышкы ныны изин-олен кузенйт.

Николай II дә тйдын семняжы гишән, Кугижән Семням пуштмы гишән техень книгәвләм лыдаш лиэш:

Роберт Вильтон «Последние дни Романовых» (1920);

Михаил Дитерихс «Убийство Царской Семьи и Членов Дома Романовых на Урале» (1922);

Николай Соколов «Убийство Царской Семьи», (1925);

Павел Пагануцци «Правда об убийстве Царской Семьи» (1981);

Николай Росс «Гибель Царской Семьи» (1987);

Мультатули П.В. «Николай II. Дорога на Голгофу». М., 2010;

Мультатули П.В. «Свидетельствуя о Христе даже до смерти» (2008);

Мультатули П.В. «Господь да благословит решение мое». Николай II и заговор генералов».

Истори наукаын кандидат, М. Горький лымән Уральский кугижәншты университетын у дә новейший истори кафедры доцентшты Юлия Комлева
pravoslavie.ru

Тетявләм

ЙЫМЫ, ЖАЛӘЕМӘ!

У канә телбәм колым кычышы тетявләм и маклака вйлан тангыжыш йоктарен кен. Пйцкембшәлтмйкй, тонышты тетявләм ямденйт дә юкым тәрвәтенйт. Кй-чәлмәшкй самолетым ушенйт. Но пйцкембшйштй нйным мон анжемә. Летчик тетявлә вйлец чонгештен кеә гйнят, нйным ужын ак керд. Вет нйнын фонарикйштй аль радиопередатчикйштй лизш гйнь, сигналым пуэн кердйт ылы. «SOS! Мәмнән йәнгнәм ытарыда...»

Техенят ылын: геолог-бдйр ямын. Ййрым-ййр тайга. Кыш кеәш – ак пәлй. Бдйр Йымылан йнянйшй ылын дә Николай Чудотворецлән ыдылаш тйнгәлйн. Тйдй корнышты каштшылан палшымыжым пәлен. Улы йәнг вашт кымалын. Трүк ужеш – шонгы кугуза ашкедеш. Тйдйн докы мйя дә ядеш:

– Кыш кет, бдйрем?

Тйдйжй ма лимбйм келесен дә иктә-махань йлбймй вәрйш корным анжыкташ ядын.

Ййрым-ййр йлбймй вәр уке, но изи кырык гйц мбндйрнй агыл кол кычышывлән изи пөртйштй дә тйштй эдемвлән ылмышты гишән шонгы кугуза ынгылдарыш.

Бдйр изирәк кырыкым анжалы, шонгы кугузалан таум келесәш сәрнәлбй, тйдйн кишәжәт ямын.

Кырык шайылны тйдй лачокат изи пөртйм мо. Тйштйжй тйдйм яжон вәшлиэвй, пукшевй дә йрйктевй. Кол кычышывлә шонгы кугузан шамакшым пингйдемдевй, – кымшудй уштыш лошты нимахань йлбймй вәрәт уке. Ти пәлбдймй шонгы кугузам ак вәшли гйнь, ти бдйр доно ма лин кердймй келесәш ясы агыл ылы.

А ти тетявлә доно истори ма доно пйтен? Жәләйәш вәрештеш, нйны ыдылмыштыделйт, әтя-әвәштәт тидйлән тымдыделйт. Седйндон палшыкым пуаш ядын кердделйт. Но иктйжйн папажы Йымылан йнянйшй ылын. Тйдй йид вашт Йымын Әвәжйм, мәмнән Палшышынам дә Перегйшйнәм, нйны верц ядын. Мәмнән Иисус Христос Йымыланат кымалын, тетявләм ытараш Тйдй гйц сарвален...

Ирокеш тетявләм монйт дә шелшй и гйц нәлбйнйт. Лачокшым гйнь, техень историвлә тайга дон ивлә лошты веле агыл лит.

«Йымы, жәләемә!» манын, Йымы гйц ана яд гйнь, мәмнән улы йлбймәшнә сулыкан ружгыжы тангыж гань каждый йәнгйм нәлбйн кердеш.

Борис Ганаго

«УАНЫМАШ» Кырык мары православный газет
«НАДӘЖДА» Православная газета на горномарийском языке

Учредитель:

«Руш Православный Церкйн Йошкар-Олан дй Мары Сәндәлбкйн епархижбй (Московский Патриархат)» религиозный организаци.

Кым тйлзеш ик гәйә ләктеш

Редакцин адресшй:

Йошкар-Ола, Вознесенский өлицә, 81, 224 каб., тел.: 8 (8362) 45-39-54. E-mail: uanymash@mail.ru

Редакцин кәнгәшйм вуйлатышы:

протоиерей Алексей Евсеев

РЕДАКЦИ ЯДЕШ: ГАЗЕТБМ КЫЦЕ-ШОН ИДӘ КЫШКЫЛТ. ЛЫДЫНАТ – ВЕСБЫЛАН ПУ!

Тираж: 500 экз.